

ЗОРНИЦА

ЕВАНГЕЛСКО
ПЕРИОДИЧЕСКО
СЛЕСАНІЕ.

ДРУЖЕСТВО
СЪСЪЗДАНО
ВЪ ПЛОВДИВЪ 1887

18,452

ГОД. 6.

ЦАРИГРАДЪ, ЯНУАРИЙ 1870.

БРОЙ 1.

една дума къмъ всякого българина.

Ако бѣхмы пытали Българи-тъ единъ по единъ. Що е сега най голѣма-та нужда на Българскій-тъ народъ? всякой бы отговорилъ съ единъ рѣчь ПРОСВѢЩЕНІЕ. Добрѣ, на това смы съгласны всици. Различны мѣнїя може да има въ насъ за това: въ какво ся състои просвѣщеніе-то, и какво ще каже истинско просвѣщеніе, но да оставимъ тукъ тѣзи разници и да пытамы, Съ какво можемъ да помагамы въ общо-то просвѣщеніе на Българскій-тъ народъ повече прѣзъ година-тъ 1870 отъ колкото смы направили това прѣзъ 1869? Тойзи е въпросъ-тъ за разумны-тъ и родолюбивы-тъ Българи, каквы и да съ частны тѣ имъ мѣнїя или вѣрванїя.

Имамы врѣме тука да изложимъ на пространно всички-тъ нѣща съ които мыслимъ че ще да е възможно да ползувамы общо-то просвѣщеніе въ Българскій народъ. Да земемъ само едно. Ето на кратко що имамы да кажемъ за него.

1. Мѣрило-то чрѣзъ което ся познава степенъ-тъ на общо-то просвѣщеніе въ всякой единъ народъ не е высочива-та на науки-тъ които ся прѣподаватъ въ гимназии-тъ и въ училища-та му, но просто е *число-то на читатели-тъ*. Слѣдователно като искамы да знаемъ за степенъ-тъ на просвѣщеніето въ единъ народъ, пытамы първо, колко милиона души има тойзи народъ? второ, колко има въ тойзи народъ които *знаатъ да четатъ*?

2. Мышца-та и сила-та на всякой народъ стои повече въ земледѣлскѣ-тъ

часть на народонаселеніе-то; слѣдователно единъ народъ дѣто земледѣлцы-тъ не знаятъ да четатъ не може да ся нарича просвѣщенъ народъ.

Да направимъ сега приспособленіе-то на тѣзи двѣ бѣлѣжки къмъ състояніе-то на Българскій-тъ народъ и да пытамы за прѣзъ идущъ-тъ години:—

1. Каквы мѣрки може да ся зематъ за умножаваніе-то на читатели-тъ и за умяяваніе-то на число-то на тѣзи които не знаятъ да четатъ?

2. Каквы мѣрки може да ся зематъ за умствено-то повышеніе на селяни-тъ.

Като отговоръ на тѣзи питанїя ний бѣхмы рекли: “Нека обрнемъ повече внимание къмъ *предуготовителни-тъ училища*, особено *дѣвически-тъ*. При това нека ся отворятъ въ всяко училище *вечерни уроци*, да държатъ само единъ часъ, и на които да ся покаятъ и да ся насърдчаватъ да присѣтствуватъ *всички* които не знаятъ да четатъ. Тѣзи уроци да бѣдѣтъ само въ четеніе, *краснописаніе* и *първоначалнѣ-тъ числителницѣ*.”

Честно-то Императорско Правителство е показало едно живо осѣщаніе на нуждѣ-тъ на общо-то ученіе, но не трѣба да ся чака за всички-тъ неговы челоувѣколюбивы планове да ся турятъ въ дѣйствиѣ, прѣди да зематъ граждани-тъ сами нѣкои мѣрки за това. Случи ли ся да видимъ прѣзъ деніе-тъ “Уставъ-тъ на едно Благодѣтелно Братство” за помощ на Българскы-тъ училища. Всякъ честь на основатели-тъ и добръ успѣхъ на прѣдпрїятіе-то! Защо не може всякой

градъ да си има подобно едно Братство, което да постави комитетъ да обходи махлы-тъ и да испита колко има които незнайтъ да четатъ а искатъ да ся учатъ? Можеше и да хване или безъ платж или съ малко заплатж нѣкой момы или жены да даватъ по единъ урокъ на день на жены-тъ които иматъ желаніе да ся учатъ. Може и да ся праи отъ страна-тъ на таквъз едно братство нѣкой учителя за два три мѣсеца да съдатъ въ онѣзи села дѣто нѣматъ още училище и да даватъ уроци бесплатно на всички които искатъ да ся учатъ.

Не трѣба да забравямы че всякой человекъ които незнае да чете чрѣзъ невѣжество-то си угасява учение-то на оногъз който знае; а когато онѣзи които незнайтъ да четатъ сж десетъ пѣти повече отъ онѣзи които знайтъ, кждѣ оставамы? Що ни ползува да имамы стотина учени Българи за миллионъ неучени? Ползува много, ако усѣщатъ тѣзи учени отговорность-тъ си и работятъ споредъ сила-тъ си съобразно съ високи-тъ си длжности за поучаваніе-то на други-тъ. Ако не правятъ това, то полза-та отъ учение-то имъ е само частна; за народъ-тъ имъ нѣма нищо. На такъвзи единъ человекъ учение-то, противополога ся срѣщж простотж-тъ на одного селянина и смѣтка-та ся уравнива, а колко такъвзи селяни има! За да ся не губи учение-то трѣба ученый-тъ да работи. Чрѣзъ трудъ и прилжаніе учение-то на одного человека може да надвие на простотж-тъ на стотина неучени.

Тука да наречемъ учени онѣзи които знайтъ да четатъ и да пишжтъ. Това е основа-та на всякъ наукж. Чрѣзъ четеніе принамамы мысли-тъ на други-тъ и ся ползувамы отъ тѣхно-то понятіе; чрѣзъ писваніе съобщавамы тѣзи понятія на други-тъ или ги заблѣзвамы за своето си запомнуваніе. Тойзи който знае да чете и да пише нему пѣть-тъ му е отворенъ кѣмъ всякъ наукж; за него отворя врата-та свободно всяко отдѣленіе и всяка съкровищница въ великолѣпнж-тъ палатж на знаніе-то. За това наричамы въ тозъ смислъ ученъ всякого който знае да чете и да пише. Сега да погледнемъ на Българскый-тъ народъ, коя часть отъ всичкый-тъ народъ има тол-

козъ учение? Тази смѣтка трѣба да е за жены-тъ както и за мѣжје-тъ. Не смѣемъ да направимъ тѣзи смѣткж; толкозъ малко ся вижда число-то. Като влѣзвамы въ нѣкой градъ въ Българіж и посѣщавамы училища-та и виждамы тамъ много дѣца събраны за учение и сравнявамы тѣхно-то състояніе съ онова на бащи-тъ имъ, когато сж были тѣ дѣца, наистинж много ся радувамы: по пазаренъ день е, и излѣзвамы по пазаръ-тъ и гледамы тѣзи хыляды съ хыляды селяни които прѣдставятъ въ нравы-тъ си и въ животъ-тъ си най чистый-тъ Българскый элементъ, и като мыслимъ че отъ хыляда единъ едвамъ знае да чете, не е ли нѣщо за съжаляваніе?

Кога ще можемъ да видимъ смѣткж-тъ инакъ да ся обрне, и отъ хыляда само единъ да не знае? Таквъз нѣщо възможно ли е? пыталъ бы нѣкой съсъ сумлѣніе. Възможно е брате. Да ви кажж какъ става. Всякой който знае да чете ако намѣри одного който не знае (и не трѣба на далечъ да ходи да го търси) да ся счита задлженъ за прѣзъ тѣзъ годинж да го изучи да чете. Всяко правителство събира данкж отъ подданицы-тъ си. Ето умственый-тъ данкж който Българскый народъ иска тѣзъ годинж отъ всякого който знае да чете; *да научи той другыго одного да чете.*

Но ще кажеш ты, Имамъ ли азъ врѣме да станж учитель? Имамъ врѣме; но пакъ ако мыслишь че нѣмашъ, прави както правишь когато ты выкатъ на царскый пѣть да работишь, хващашъ человекъ съ заплатж и му давашъ лопатж или мотыкж, та го пращашъ намѣстникъ. Ще намѣришь намѣстники много въ тѣзи работж; ты дай пары-тъ дай и книги-тъ, и тѣ ще работятъ. Жена ти знае ли да чете? Ако знае, и за нежж имашъ да давашъ. Ако не знае, научи жж — така и съ дѣца-та ти.

Всички-тъ учени Българи ако платятъ почтенно тѣзи данъ, сирѣчь всички по одного да научатъ за тѣзъ годинж, до годинж ще видите добры-тъ слѣдствія, и мюзина ще ся наемжтъ доброволно не по одного но по десетина да изучаватъ и вѣроятно въ разстояніе-то на десетъ години ще видите тѣзи селяни като карать дървата си на пазаръ тѣ и насѣдватъ около огневе-тъ си вечеръ-тъ, че

изваждатъ книги и вѣстници и четѣтъ. Не дѣйте ся смѣ и не казвайте че това е едно праздно пророчество.

Нека ся подигне едно общо стремленіе къмъ наукъ-тъ, и работа-та послѣ е лесна. Ученици-тъ въ всички-тъ училища нека ся запалѣтъ съ присърдце сами да учатъ братія-та си и съѣди-тъ си. Всякой гражданинъ който има селянинъ слуга нека има за святъ длъжностъ да го научи да чете; всяка госпожа да гледа да научи слугыніѣ-тъ си да чете, и твърдѣ скоро срамота-та на невѣжество-то ще ся дигне отъ народъ-тъ.

Читатели и читателки, его программѣ-тъ ни за текущъ-тъ годинѣ. Който знае да чете, трѣба въ тѣзи годинѣ да изучи поне одного челоуѣка отъ тѣзи които сега незнаѣтъ. Да станемъ всинца учители и учителки.

ПЪТЕШЕСТВИЕ ВЪТРЪ ВЪ КЪЩИ.

Отдѣленіе Първо.

“Какво правите дѣца мои, що е тазъ глъчка?“, попиталъ еднѣжъ единъ баща.

“Тате, играемъ на пѣтници,“ отговорилъ малкый-тъ му сынъ Алексій. Видѣ, не е ли една хубава игра?“

Дѣца-та бѣхъ наредили въ салъ-тъ всички-тъ столове единъ подиръ другъ и наѣдали бѣхъ така въ единъ редъ. Тогазъ всяко дѣте на редъ-тъ си извикало за къдѣ искало да пѣтува, като споменували така най знамениты-тъ градове за които бѣхъ чели. Послѣ, момче-то което стояло като управитель на желѣзницѣ-тъ, подсвириѣло както свири машина-та и правило да ся спрятъ кола-та, и казало на пассажири-тъ “Заповѣдайте господа, слѣзте, ето дойдохте на мѣсто-то си.“

Баща-та ся усмихнѣлъ като видѣлъ тѣзи простѣ игрѣ и понеже искалъ да іѣ промѣни за нѣщо по тихо и по полезно той съ искусство поговорилъ имъ така.

Искате ли да пѣтувате? Твърдѣ добрѣ. Азъ вы прѣдлагамъ сега да вы заведѣ съ мене на едно пѣтешествіе за открываніе на новы нѣща. Кой ще ми стане другаръ? Азъ. И азъ. И азъ, отговорили всички-тъ. Тате, кога ще трѣгнемъ? Тозъ часъ, отговорилъ той.

Но какъ можеъ сега да трѣгнемъ? Не сме приготвени, и видѣ пакъ какво врѣме е вѣтъ.

Кой ви каза че ще излѣземъ вѣтъ отъ къщи?

Но, тате, вы говорихте сега за едно пѣтешествіе?

Разумѣва ся, но наше-то пѣтешествіе както това което сега правихте, става всякой часъ, безъ приготвенія, безъ голѣмы разноски и безъ опасностъ. Съ съ всичко това азъ ви ся обѣщавамъ че ще намѣримъ доста нѣща новы и любопытны за васъ.

Дѣца-та уловены отъ обѣщанія-та на бащъ си, приближили при него и като бѣхъ го обградили на търкало той захванѣ да имъ говори така: —

Първа-та грыжа на пѣтници-тъ по море или по сухо е да съгледватъ направленіе-то на *вътрѣ-тъ*, и понеже вѣтрѣ въ къщи има и вѣтрове, теченія отъ вѣтрѣ, още и малкы выхрушкы, ный ще поченемъ пѣтешествіе-то си съ испытваніе-то на тѣзи причины които докарватъ въ въздухъ-тъ тѣзи промѣненія и смущенія што по нѣкога ни наносятъ на стивкы, хропотници, жѣбоболія и пр. безъ да сме ся отдѣлили отъ огнище-то си.

Рано е: сънува и зоры-тъ едвѣмъ влѣзватъ прѣзъ джамове-тъ които сѣ покриты съ мразъ; соба-та е още студена. Това е най сгодный-тъ часъ за първы-тъ ни испытванія; за това нищо друго не ни трѣба само малко памукъ или една съвѣтъ малка и мегка перушинка. Да пуснемъ сега перушинкѣ-тъ въ тѣзи студенѣ стаѣ полека-лека тя шеслѣзе долу до земѣ-тъ безъ да усѣти нито най малко-то теченіе отъ въздухъ-тъ; тука владѣ съвършенна тишина.

Да забалимъ сега огнь-тъ, но щомъ ся топли соба-та и дига ся единъ вѣтрѣ въ стаѣ-тъ. Въздухъ-тъ който ся допира до собѣ-тъ, всички-тъ неговы частицы (молекулы) ся испущатъ и ся разширочаватъ, блѣскатъ ся едни съ другы сѣщо както въ еднѣ навалицѣ хора, които отъ студъ-тъ бѣхъ ся събрали много сгѣстени, но като имъ стане много тепло распущатъ лакты-тъ си и надуватъ ся и ся правятъ широка за да хванѣтъ по много мѣсто. Затоплений-тъ въздухъ става по легкъ и така ся дига отъ собѣ-тъ на герѣ сѣщо както една отъ гѣбѣ затулка натиснѣта въ дѣно-то на еднѣ чашѣ водѣ възлѣзва щомъ іѣ опуснемъ.

Сега ако пуснемъ перушинкѣ-тѣ си при собѣ-тѣ, ти ще скоро да ся качи горѣ къмъ таванъ-тѣ, по него ще мине кѣдѣ прозорець-тѣ, и тамъ като стигне ще слѣзе полека-полека до земѣ-тѣ.

Отъ това виждамы че топлина-та отъ собѣ-тѣ смущава равновѣсіе-то на въздухъ-тѣ въ стаѣ-тѣ; чрѣзъ още единъ опытъ можемъ да ся увѣримъ за това; за примѣръ, като туримъ малкѣ-тѣ перушинкѣ долу на дѣска-тѣ близу при собѣ-тѣ. Ще видимъ тозъ часъ че върви къмъ собѣ-тѣ. Това показва че като стоплений-тѣ въздухъ отъ върхъ-тѣ на собѣ-тѣ ся дига и ся распраца въ стаѣ-тѣ, отъ другѣ-тѣ странѣ отъ долнѣ-тѣ часть на стаѣ-тѣ ся тегли къмъ собѣ-тѣ.

Забѣлжително е че тѣзи двѣ противны стремленія дохождатъ и отхождатъ на всички страны на стаѣ-тѣ, сящо както слънечны-тѣ зары ся испущатъ на всякъдѣ. Соба-та става центръ или срѣдоточіе отъ което ся испущатъ стремленія-та на топлинѣ-тѣ, когато студены-тѣ стремленія отъ долу ся стичатъ къмъ него отъ всякъ единъ странѣ.

Тука имаме образъ най съвършенъ на голѣмы-тѣ атмосферически (въздушни) стремленія които владѣйтъ по повърхность-тѣ на земѣ-тѣ. Соба-та прѣдставя онѣзи часть отъ земѣ-тѣ която е повече стоплена отъ слънце-то, и студены-тѣ страны на стаѣ-тѣ и помръзнали-тѣ прозорци прѣдставятъ полярны-тѣ части отъ земѣ-тѣ гдѣто има много ледъ. Топлий-тѣ вѣтрѣ ся дига отъ онѣзи мѣста при равноденственникъ-тѣ и духа къмъ два-та полуса (двѣ-тѣ осы на земѣ-тѣ) и напротивъ по студены-тѣ и по сѣстены-тѣ въздухъ устремява ся отъ поледѣлы-тѣ краища на земѣ-тѣ къмъ тропически-тѣ мѣста.

За да ся ползуваме отъ тойзи топлъ вѣтрѣ който духа отъ нашѣ-тѣ собѣ можемъ да го направимъ да кара всякакви малкы машины за наше забавленіе. Да изрѣжимъ съ ножицы-тѣ отъ единъ картѣ или дебелѣ хартиѣ единъ змиѣ; да ѣмъ окачимъ сега за опашкѣ-тѣ на върхъ-тѣ на единъ иглѣ и другый-тѣ край на иглѣ-тѣ да забіемъ въ единъ малкѣ дѣсчицѣ и да ѣмъ поставимъ на собѣ-тѣ отъ горѣ, и да видимъ какво ще стане. Виждете! Змиѣ-та ся върти непрѣстанно додѣ

гори огнь-тѣ, а когато ся спира, то показва че соба-та е истинѣла.

Можемъ така да направимъ и единъ малкѣ вѣтрѣницѣ. Да земемъ единъ затулкѣ отъ гѣбѣ и да забодимъ въ неѣ четири иглы дългы, единъ срѣщѣ другѣ, тогазъ на тѣзи иглы да туримъ отъ хартиѣ изрѣзани крыла които нанизваме на иглы-тѣ да стоятъ малко наведены. После отъ долу въ затулкѣ-тѣ да направимъ единъ малкѣ дупкѣ и въ дѣно-то на дупкѣ-тѣ да туримъ едно малко парченце стакло за да блѣде твърдо и тогазъ да земемъ пакъ иглѣ-тѣ който употрѣбихмы за змиѣ-тѣ и като туримъ върхъ-тѣ ѣ въ тѣзъ дупкѣ и поставимъ всичко на собѣ-тѣ ще видите какъ ще работи вѣтрѣница-та ни. Вмѣсто тѣзи крыла можемъ да туримъ ако искамы, фигуры като на пеперуди, коніе, челоуѣцы, и прочее.

Ако тази стая бѣше съвършенно истулена, дѣто да неможе отъ никакъдѣ да влѣзе вѣтрѣ, то не щѣше да има други въздушны стремленія освѣнь тѣзи които описахмы; но всякога ся намѣрватъ въ прозорцы-тѣ и въ врата-та много малкы дупкы прѣзъ които влѣзва въздухъ-тѣ. Ако имаше сяща-та топлина и вѣнь и вѣтрѣ въ стаѣ-тѣ тогазъ не щѣше да има нѣкое теченіе отъ въздухъ-тѣ прѣзъ тѣзи дупкы но това твърдѣ на рѣдко ся случавѣ. Зимно врѣме кѣщѣ-та ни сѣ по топлы отъ вѣншый-тѣ въздухъ и лѣтно врѣме сѣ по хладны и така почти всякога има разлика въ топлинѣ-тѣ и става едно стремленіе за да съставя въздушно-то равновѣсіе.

Запалѣте сега свѣщъ и като отворимъ твърдѣ малко, колкото единъ пѣрстѣ врата-та, държете свѣща долу на прагъ-тѣ и ще видите какъ вѣтрѣ-тѣ тегли пламкѣ-тѣ на вѣтрѣ, т. е. прѣзъ тамъ има едно стремленіе отъ вѣнь на вѣтрѣ. Турѣте сега свѣщъ-тѣ горѣ, та виждете, какъ ся тегли пламкѣ-тѣ на вѣнь, сирѣчь тамъ има едно стремленіе отъ вѣтрѣ на вѣнь. Турѣте сега свѣщъ-тѣ право въ срѣдѣ-тѣ и виждете; пламкѣ-тѣ стои правѣ, и нито на вѣтрѣ нито на вѣнь не ся извивѣ; сирѣчь тамъ има тишина, нѣма стремленіе.

(Слѣдва)

ЛЪДОВЕ-ТЪ ВЪ СЪВЕРНЫЙ ОКЕАНЪ.

По брѣгове-тѣ на Сѣверный-тѣ океанѣ голѣмы грамады лѣдъ ся събиратъ и чрѣзъ силѣ-тѣ на вѣтрове-тѣ и на теченія-та въ водѣ-тѣ, тѣзи лѣдове ся откъснуватъ и вода-та гы заноси долу кѣмъ по топлы-тѣ мѣста. Тогава като плаватъ въ водѣ-тѣ казватъ ся *лѣдни острови*.

Лѣдни острови ставатъ по нѣкогажъ когато въ нѣкоиѣ высокѣ планинѣ покритѣ съ лѣдъ и снѣгъ една часть трѣгнува на долу и съ голѣмѣ силѣ ся хвърля въ море-то, и понеже лѣдъ-тѣ е по легкѣ отъ водѣ-тѣ, плава въ водѣ-тѣ и става островъ. Таквызи острови въ слѣзаніе то отъ планины-тѣ събиратъ по нѣкогажъ голѣмы камъне които носятъ на едно додѣ влѣзватъ въ нѣкоиѣ по топлѣ водѣ и тамъ гы спуснуватъ. Така въ много мѣста по свѣтъ-тѣ ся намѣрватъ камъне които сѣ съвсѣмъ чужды за онѣзи страны, и хора-та ся чудятъ какъ сѣ дошли тамъ тѣзи камъне; но който е испытувалъ тойзи прѣдметъ отговаря че тѣзи сѣ были доносени тамъ въ лѣдни острови едно врѣме когато море-то покрывало тѣзи мѣста.

Най много лѣдни острови сега ся намѣрватъ край западнѣ-тѣ странѣ на Гринландіѣ. Докторъ Кенъ ученый-тѣ открыватель на полярны-тѣ морета заблѣзвалъ до 280 въ едно врѣме, отъ които по много-то были до 250 нозѣ высокы. Най голѣмы-тѣ были нѣколко миля ши-

роky. Капитенъ Парры срѣшавалъ въ Баффенскій заливѣ единъ лѣденъ островъ на дължинѣ 4169 ярды, на ширинѣ 3869, и высочина-та му 51 нозѣ, и засѣдѣвалъ бѣше въ водѣ 61 растега дълбокѣ, отъ което ся е показвало че имало по много подъ водѣ-тѣ отъ колкото на водѣ-тѣ отъ горѣ.

Една отъ най голѣмы-тѣ опасности на мореплавателитѣ става отъ тѣзи лѣдни острови, защото тѣ слѣзватъ по нѣкога до тридесетъ и второй градусъ отъ землѣ-тѣ ширинѣ. Пароходъ или корабъ който ся удари съ единъ отъ тѣзи острови, непрѣменно е загубенъ. Въ-

роятно отъ онѣзи пароходи които сѣ ся загубили и нищо не ся знае какво имъ станѣло повече-то сѣ были погубени отъ тѣзи причинѣ. Внимателны-тѣ и прѣдпазители-тѣ управители на голѣмы-тѣ пароходи които редовно работятъ между Англіѣ и Америкѣ и носятъ по хыляда и петстотинъ пассажиры, често испытуватъ съ топлѣмѣр-тѣ (термометръ) температурѣ-тѣ на водѣ-тѣ, и ноця единъ челоуѣкъ все стои на прѣдницѣ-тѣ на пароходъ нарочно за да гледа лѣдны-тѣ острове. Много страшно нѣщо е за корабъ да ся намѣри помежду нѣколко отъ таквызи лѣдове, защото ако бы прѣстанѣлъ вѣтръ, щото да не можѣ корабъ-тѣ да избѣгне, лѣдове-тѣ бы го натиснѣли.

Въ картинкѣ-тѣ ся вижда единъ корабъ въ това опасно положеніе. Корабъ-тѣ е на знаменитый-тѣ Докторъ Кенъ, за когото ся надѣвамы другъ пѣтъ да говоримъ на пространно на читатели-тѣ на Зорницѣ-тѣ и да имъ дадемъ нѣкои любопытны подробности за негово-то пѣтешествіе въ онѣзи опасны мѣста.

Три-тѣ животни, които сѣ испысани отъ лѣвѣ-тѣ странѣ, сѣ *уалри* за които говоримъ подолу въ особенъ единъ членъ.

Както трѣба за образованны-тѣ челоуѣкъ да познава не само свои-тѣ си съграждани но и граждани-тѣ на другы-тѣ градища, още и нѣщо за прави-тѣ, за обычай-тѣ и за животъ-тѣ на другы народи, така е не само любопытно но и полезно

за насъ да знаемъ нѣщо за естественны-тъ личности на онѣзи мѣста, които ако и да сж много далечъ отъ насъ пакъ иматъ доста много влияние върхъ въздухъ-тъ и топлинж-тъ на тѣзи наши мѣста. При това още, който съ духъ-тъ на истинский ученикъ, духъ-тъ на смиренномудріе, испытыва тѣзи естественны прѣдмети, умъ-тъ му ся разширява и той ся подбужда още повече и повече да възвышава и да похвалява име-то на великаго Създателя на всичко това, и да ся чуди за беспрѣдѣлнж-тъ прѣмудрость и неизмѣримж-тъ благость съ който е Той всичко създалъ и всичко урѣдилъ и устроилъ заради най голѣмо-то общо добро на всички-тъ си твари.

УАРЛЬ.

Така ся выка това животно което много прилича на тюлень-тъ (фокж-тъ). Това животно ся намѣрва на голѣмы четы въ морета-та на сѣверны-тъ поледены поясы, дѣто снѣгъ-тъ и лѣдъ-тъ сж всегдашны, и ся храни най много отъ морскы растенія и чрепокожны които ся задѣпятъ за растенія-та.

Уарль-тъ е голѣмо животно, 12-15 позѣ на дължъ, и околность-та му е 20 крака, и много пѣти е тежко повече отъ 800 омы. Кожа-та му е два прѣста дебеда и толкозъ твърда щето мачно ся пронизва отъ камы-тъ съ които ги убивать ловци-тъ: а има и два голѣмы остры жѣба които излазять изъ горнѣж-тъ челюсть, и много пѣти сж около единъ лактъ дългы и обли, които употрѣбыва не само като оружїе бранително и нападателно, но и като помощ кога ся катери по лѣдъ-тъ, или кога иска да ходи по сухо-то. Уарль-тъ има, освѣнъ челоуѣка, и други много врагове; както за прихѣръ сѣвернж-тъ мечкж и месоядны-тъ рыбы върхъ които употрѣбыва стърчащы-тъ си жѣбы съ голѣмо искусство и извършваніе. Естественно обыча да си исплуженъ на лѣдъ-тъ, а за прѣдопазваніе отъ всякакво напрасно нападеніе, туря стражы, които събуждатъ заспалы-тъ отъ надлежащж-тъ бѣдъ съ крѣскавъ выкъ отъ който ся събуждатъ и тутакси ся пѣхатъ въ дупкы-тъ си, или ако не пристигнѣтъ да ся скрѣжтъ въ дупкы-тъ си, приготвятъ ся за бой който е тогазъ много силенъ върхъ вра-

гъ-тъ, былъ челоуѣкъ или животно врагъ-тъ.

Челоуѣкъ лови уарль-тъ за тѣло-то му което е полезно за хранѣ нему; а масло-то му употрѣбыва за видѣло, защото го гори въ бордей-тъ си за да му свѣти и да топли бордей-тъ му. Отъ кожѣ-тъ му прави шайны (саніи) и ураницы (варкы), а стърчащы-тъ му жѣбы сж по добры отъ слонови-тъ, за туй сж и по скѣпи.

Така Божественно-то промышленіе снабдѣло е хранѣ, видѣло, топлинж и много други пужды за прѣбываніе и добръ животъ за жители-тъ на онѣзи поледены мѣста, въ които нито саднїя, нито други животны отъ полезны-тъ на челоуѣка могатъ да живѣжтъ въ онзи поясъ.

СЛОВА ЗА ДѢЦА-ТА.

Слово първо.

“Сине мой, ако поискатъ грѣшны-тъ да тя прималятъ, да не съизволишь.”

Прит. 1; 10.

Ако бѣхъ вы попыталъ, “кои сж грѣшны-тъ? вый безъ друго щѣхте да ми дадете много разны отговоры. Нѣкои отъ васъ щѣхте да речете, “онѣзи сж грѣшны които кѣлятъ и изговарять попѣржны и богохульны думы.” Другы быхъ рекли, “грѣшны-тъ сж разбойныцы-тъ и крадцы-тъ. Другы быхъ рекли челоуѣкоубійцы-тъ сж грѣшны-тъ, “Другы быхъ рекли, “пїяны-тъ и онѣзи които не вардятъ святж-тъ недѣлѣж, тѣ сж грѣшны.” Твърдѣ добрѣ. И всицы тѣзи отговори иматъ си мѣсто. Които правять тѣзи нѣща грѣшны сж; но нито единъ отъ тѣзи отговоры не исказва на пълно що ще да каже грѣшенъ. Въ Свято-то Писаніе когато ся говори за грѣшны-тъ, говори ся за всицы които не сж истинни Христїани. Всичкы мѣжїе, жены, момчета и момичета, ако имъ ся не промѣнятъ сѣрдца-та, и ако не възлюбятъ Христа Спасителя, грѣшны сж прѣдъ Бога. Когато четемъ въ Св. Писаніе за грѣшны-тъ таквызи сж за които ся говори, и това е значеніе-то на тѣзи думы които зехмы за прѣдметъ на слово-то си. Знаете ли кой писа книгж-тъ на притчи-тъ? Соломонъ. Великий-тъ и мудрый-тъ царь Израилевъ. Какво казва той тука за грѣшны-тъ че правять? Примамватъ. Ако

грѣшни поискать да тя примамятъ. Какво ще каже да примамва нѣкой нѣкого? То ще каже, че го прѣдумва или поканва да направи нѣкой грѣхъ или да стори нѣщо лошо. Ако ся потруди нѣкой да убѣди нѣкого да прави нѣщо добро, то не ся казва примамваніе; дума-та примамваніе ся казва само за нѣщо лошо.

Като е тѣй, този стихъ казва че когато онѣзи които не сѣ истинны Христиани, които не обичать Христа и не живѣять по неговѣ-тѣ заповѣди, когато тя поканватъ таквызъ да правишь нѣщо не добро, недѣй ги слуша. За примѣръ, въ нѣкой добръ и ясенъ недѣленъ день тръгвашъ за да отидешъ на Недѣлно-то училище за Евангелскый урокъ. По пѣть-тъ срѣщашъ нѣколко момчета. Едно момче тя поздравява и казва, "Добро утро, Иванчо. Къдѣ тѣй? Ты му отговаряшь, "На Недѣлно-то училище отивамъ." Ами ты къдѣ отивашъ? Той казва, —

"Азъ отивамъ на лозіе-то съ тѣзи пріятели. Имамы за яденіе и пїаніе въ кошницѣ-тѣ, и ще останемъ тамъ до вечеръ. Върни ся та ела съ насъ, Иванчо. Ела съ насъ."

Съ тѣзи думы какво щѣше да прави този твой пріятель? Това бы было примамваніе или искушеніе. Той иска да тя примаме да развалишь *четвъртъ-тъ заповѣдь*.

Друго момче може да тя примаме да развалишь и петъ-тъ заповѣдь, за да не слушашъ родители-тѣ си; така и за всички-тѣ заповѣди Божіи. Така и когато тя увѣщава нѣкой да лъжешъ, да говоришь лошы думы, да развалишь святѣ-тъ недѣлїхъ, да крадешъ, или да не слушашъ майкѣ си, или какво да е друго нѣщо което Св. Писаніе заповѣщава, този человекъ е грѣшенъ и *триба да го не слушашъ*. Така ни казва Св. Писаніе въ този стихъ. Да ги не слушашъ и да ги не оставишь да тя заведѣтъ на грѣхъ. Този е урокъ-тъ ни днесъ. Дано Богъ го напише на всяко младо и крѣпко сърдце. Отъ много бѣды и отъ много скърби ще ся опазите ако помните този стихъ.

Първа-та причина е защото когато почнемъ да прѣгрѣшавамы мжно ся спирамы.

Имало едно момче което го выкали Дѣнко. То стояло еднѣжь на върхъ-тъ

на единъ хѣлмъ, когато го повикалъ баща му да дойде при него: Идѣ, извикалъ Дѣнко и трѣгнѣлъ на долу съсь всичкѣ-тъ си силѣ. Много бърже тичалъ и заминѣлъ бащѣ си, далечъ къдѣ къщѣ-тъ. Баща му повикалъ пакъ, "Тука ела; не выкижѣ ли ты да дойдешъ?" "Идѣ, отговорилъ Дѣнко, но каго ся затекохъ не можехъ да ся спрѣ." Също така става и съ человекѣ-тѣ когато тичать въ пѣть-тъ на грѣхъ-тъ.

Отидохъ прѣди малко, реклъ единъ господарь, да видѣхъ одного който едно врѣме бѣ ученикъ въ Недѣлно-то училище, но сега е задрѣнъ въ тъмницѣ. Тъмничарь-тъ зѣ едни голѣмы ключеве и ни заведе прѣвъ онѣзи дѣлгы тъмны стаи, и отключи едни врата, подиръ другы, та най сетнѣ отвори врата-та на еднѣ малкѣ стаичкѣ въ който бѣ затворенъ младый-тъ момкѣ когото искахмы да видимъ. Стѣны-тѣ на тъмницѣ-тъ бѣхъ дебелы и каменны, и прѣдъ прозорче-то имаше една ягка желѣзна рѣшетка.

Вънъ всичко бѣше красно, зелены-тѣ пивя, хубавы-тѣ цвѣтя и птицы-тѣ съ пѣсни-тѣ си, всичко бѣше весело както е всякога, но тойзи младъ момкѣ, не можаше да ся наслаждава отъ тѣхъ, нито имаше да ги види, защото бѣ *осжденъ на смръть*. Той бѣше убилъ человекѣ, и за това го осѣдили на смръть, и слѣдъ нѣколко врѣме щѣли да го убѣсятъ. Мыслѣте за това, той е былъ само на двадесеть години, и е былъ человекѣ-убійца!

Сѣднѣхъ при него и говорихъ съ него. Той ронеше съззы и казваше: "Азъ нарочно не сторихъ това нѣщо, нито искахъ да го убїжъ; но пїанъ бѣхъ, и не знаяхъ що правяхъ; разсѣрихъ сѣ и го убихъ. Ахъ! ако бѣхъ послушалъ майкѣ си, и учитель-тъ си който ми прѣдаваше Евангелскый урокъ въ Недѣлно-то училище, не щѣхъ да дойдѣ на това мѣсто."

Така плачеше младый-тъ осѣденъ. Той бѣше ся завтѣклъ въ грѣхъ щото не можаше да ся спрѣ. Когато грѣшни-тѣ го поканили да прѣстѣпи святый-тъ день Божій, да не слуша майкѣ си, да пїе и да играе на книги, не трѣбаше той да склони. Тогазъ бѣше лесно да имъ ся опрѣ и да имъ каже, Не щѣ; но когато стѣпилъ първѣ стѣпкѣ къмъ грѣхъ и за-

хванялъ да сгрѣшава, отърколилъ ся въ грѣхъ-тъ както единъ камъкъ който ся търкала отъ горѣ на долу. Той намѣрилъ че спирание-то было мъчно.

Милостивый-тъ господинъ като станялъ да си отиде, молякъ-тъ рекль му, "Ще ли да ся молите за мене, господине? О, господине мой, кажѣте всякъдѣ на момчета-та да слушать майкѣ си, и да ся вардятъ отъ лоши другари."

Сега, момче, мисли за това когато чуеш думы-тъ на този стихъ, и ако поискать грѣшны-тъ да тя примамятъ, да не съизволишь.

Арапи-тъ иматъ единъ прикаскѣ за *Воденичарь и камилъ*, която ако и да е басня, дава добръ примѣръ за нуждѣ-тъ дѣто има за да помнимъ учение-то на този стихъ.

Приказватъ че единъ зименъ день като спалъ воденичарь-тъ въ къщѣ-тъ си, нѣщо го събудило. Той погледнялъ и видѣлъ единъ камилъ която пѣхала носѣтъ си прѣвъ прозорець-тъ въ стаѣ-тъ.

"Много студено е тука вѣтъ, рекла камила-та, "моля ти ся, дай ми воля да турижъ носѣ-тъ си въ стаѣ-тъ ти, само да ся стопли малко."

"Твърдѣ добръ, ,, отговорилъ воденичарь-тъ. Подиръ малко, камила-та поискала да тури шѣж-тъ си вътрѣ; послѣ и прѣдни-тъ си крака, и така малко по малко додѣ най сетѣ влѣзла цѣла въ малкѣ-тъ стаѣ. Тогазъ захваняла да ся обраца и да блѣска и да прѣтура нѣща-та въ стаѣ-тъ както щѣла, и воденичарь-тъ скоро усѣтилъ че една стая не стига за двама-та. Той ся оплакалъ за това на камилъ-тъ и молилъ и ся да излѣзе; но тя ся обърнала та му рекла, ако ти не аресва стая-та излѣзь ты; колкото за мене добръ ми е тука и азъ тука ще стоѣмъ."

Също така е и съ грѣхъ-тъ. Дохожда та хлопна на сърдѣца-та ни и ни ся моли да го пуснемъ само малко да влѣзе. Но единъ прѣстъ като дадемъ, цѣлъ кракъ ще земе той. Така полека лека нараснува въ силѣ и най сегнѣ прѣвзема душѣ-тъ. Лесно было за воденичарь-тъ да испѣди камилъ-тъ когато тя имала само носѣтъ си вътрѣ; но слѣдъ като влѣзла тя съсъ всичко-то си тѣло въ стаѣ-тъ много мъчно бы ся испѣдила. Така кога-то грѣшны-тъ ны примамятъ и искуша-

ватъ не трѣба да имъ склонимъ. Да ся молимъ за помощъ отъ Духа Святаго, щото чрѣвъ Негогѣ-тъ благодать да можемъ да пазимъ сърдѣца-та си съсъ всичко пазение, и да прѣдопазвамы отъ влизане-то на всяко нѣщо което може да повреди душѣ-тъ ни.

"Ако поискать грѣшны-тъ да тя примамятъ, да не съизволишь. ,, Първа-та причина защо да не съизволимъ е защото *като трѣгнемъ единъкъ въ грѣхъ мъчно ся спирамы.* (Слѣдува)

МОРЕ ПРѢСУШЕНО.

Въ сѣвернѣ-тъ странѣ на Оландіѣ имало по напрѣдъ море което ся казвало Харлемъ; това море трудолюбивы-тъ Оландци прѣсушили въ 15 години отъ 1809-1855 съ иждивение 3,400 хыл. тал. Това море обимало мѣсто около 200 хыляды уврата на плодороднѣ земѣ която храни сега около 100,000 человекѣ. Що не прави трудолюбие-то съ търпѣние! А празднось-та обраца и сами-тъ най хубавы полета на цѣднякъ.

КЪМЪ СПОМОЩЕСТВОВАТЕЛИ-ТЪ НА ЗОРНИЦЪ-ТЪ.

 Съ искрени поздравленія и сърдечны желанія за честитѣ новѣ години на всички оиъзи млади и стари които чрѣвъ прѣминялъ-тъ години съ чели зорницѣ-тъ, поченваме за още единъ годинѣ да послѣдуваме тѣзи наши пріятельскы разговоры. Споредъ нѣкои причины, които отъ насъ не зависехъ, повсемѣсечно-то издавание на зорницѣ-тъ чрѣвъ прѣминялъ-тъ години не стаѣ съ желаемъ-тъ редовность и по нѣкога броеве-тъ много сѣ забѣспивали. Направихмы за тѣзь годинѣ нѣкои новы наредбы, споредъ които ся надѣваме съсъмъ да ся махне тази причина за негодуваніе. Умоляваме почтени-тъ си Настоятели да ни извѣстятъ съ врѣме за число-то на спомоществователи-тъ.

Зорница-та ся издава всякой мѣсець въ Цѣла-та на годишно-то спомоществованіе е, За въ Цариградѣ 5 гроша. За на вгнѣ съ пощѣ 10 гроша.

Писма-та и спомоществованія-та да ся отправятъ до Г-на А. А. Лонга, Редактора, у Джемѣ-ханъ въ Ц-градѣ.

Въ печатницѣ-тъ на А. Минасіана у Джемѣ-ханъ